

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izdaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrta leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 6 K, za druge izvenavstrijske dežele 8 K. Kdor hoče sam po nje, plača na leto samo 3 K. — Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopušča do odpovedi. — Udje „Katoškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta šte. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta šte. 5, sprejema naročnino, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne petivrstice za enkrat 18 vin., ali kar je isto, 1 kvadratni centimeter prostora stane 12 vin. Za večkratne oglase primeren popust. V oddelku „Mala naznanila“ stane beseda 5 vin. Parte in zahvale vsaka petivrstica 24 vin., izjave in Poslano 36 vin. — Inserati se sprejemajo do torka opoldne. — Nezaprte reklamacije so poštnine proste.

Ofenzive na vseh frontah.

Ali se odpravi § 19 državnih temeljnih zakonov?

Oblastveno pregledana praška „Union“ objavlja o tem vprašanju članek, ki ga je dobila od „posebne strani“:

Skoro vsak dan nas utrjuje v prepričanju, da se žal v naši domovini nahajajo krogi, ki se celo iz najstrašnejše vseh vojsk niso ničesar naučili. K tem spadajo v prvi vrsti ustvaritelji „binkoštnega programa“. Pred vsem se zalteva tu odprava paragrafa o enakopravnosti v državnih temeljnih zakonih — torej določbe, ki jo vsi nemški narodi monarhije čuvajo kot zenico v svojem očesu.

Skozi desetletja si je prizadevala mala manjšina avstrijske poslanske zbornice, da bi napravila kraj in konec temu temeljnemu in življenjskemu pogodu naše monarhije. Ali vsa njena prizadevanja so se razbijala na odporu večine parlamenta, ki se je, kakor znano, poleg zastopnikov nemških plemen sestavljala tudi iz zastopnikov tistih Nemcev, ki so, sledeč čutu pravičnosti, vsikdar kazali razumevanje za zvanje države: da bodi v zavetišču vsem svojim narodom! Misli bi smeli, da bo sedanjí trdi vojni čas, ki je šele prav dokazal, kako požrtvovalno nastopajo vsi narodi za obstanek monarhije, kako v slogi zmagonosno odbijajo cel svet sovražnikov, vsakomur v razlog in zapoved, da bo to slogo ohranjal in množil v drugih važnih pogledih ter da bo opuščal vse, kar bi moglo kaliti sporazumljenje in izzivati stare huđe spopade.

Nemška plemena te države se tudi pokore tej neizogibni zapovedi in so zato zapostavila vse svoje dobro utemeljene zahteve, za katere so se skozi leta borila. Storila so to v domnevi, da se bodo teh načel držali tudi drugi in da si bodo tudi druga plemena enakomerno prizadevala, da tudi ona s svoje strani pripomorejo k ohranitvi te sloge. Temu je tudi tako na sploh. Izjemo delajo izvestni krogi, ki z vneto, vredno boljše stvari, znašajo iz shramb predmete za spore, drugega za drugim, ter jih postavljajo na dnevni red. Šele nedavno je izjavil grof Tisza, da se razmere, kakoršne so bile poprej, ne smejo povrniti,

da se mora vsem narodom izkazati enakopravno spoštovanje. Ali nemški Volkswrti se ne menijo za to ter prihajajo z enim bojnim pozivom za drugim. Sedaj so srečno dospeli tako daleč, da hočejo zasukati to, kar je tri četrstoletja tvorilo glavno točko naših državnih temeljnih zakonov in kar spada k najdragocenejši posesti vseh nemških narodov države!

Napram takim in sličnim prizadevanjem izjavljamo: Z dejstvom, da obstoje v Avstriji različni kulturni narodi, se mora računati! Ti narodi predstavljajo sile, ki jih je postavil božji svetovni red. Življenje, moč in lepota so v njih mnogovrstnosti. Kdor ni udarjen s slepoto, si mora biti na jasnejšem, da z ozirom na prosvetni razvoj, ki so ga danes dosegli narodi Avstrije, tudi vzravnajoča državna oblast ne more več izpremeniti monarhije v enotno narodnostno državo! Cesar ni moglo doseči 18. in 19. stoletje, je pač izključeno v 20. stoletju! Naj bi že enkrat odnehali s tem, da se, prezirajoč to dejstvo, ljubezen do domače grude označa kot nekako prokletstvo, ki ogroža ali celo izključuje avstrijski patriotizem, ko so vendar spoštovanje do domače zemlje in domovinske zgodovine vzrok vdanosti do države in jačijo tudi čustva do vladarske hiše. Svetovno-zgodovinska in v svoji vrsti edina naloga države je, da zgodovinsko, jezikovno in prosvetno različne narode ob vzajemnem vpoštovanju njihove narodnosti združuje k mirnemu skupnemu življenju in mirnemu delu za višje skupne državne smote! Neizogibne posledice tega zvanja mora nositi vsakdo, ki je državi resnično vdan. Ker pa je jezik orodje duševnega vstvarjanja in obenem navadni zunanji znak narodne različenosti, je v narodno mešanih deželah briga za rabo jezika v Soli in uradu seveda najnujnejša in najživahnejša. Nikakor ne gre, da bi se lupatam pojavljajoče jezikovne težkoče jemale v povod, da bi se odpravljalo načelo enake pravice, ki najboljše odgovarja sestavi naše monarhije! Kdor hoče to, spravlja državo v nevarnost, ne pa da bi ji koristil. Trditev, da bi bila skupnost že blizu štiri stoletja pod zastavo habsburške hiše združenih narodov in dežel odvisna od vezi državnega jezika — ta trditev ni nikakor u-

temeljena. Najbolj in najizdatnejše je ta trditev pač ovržena s tem, da je Avstrija orjaške naloge, pred katere jo je postavila vojna, tako sijajno rešila, ne da bi imela kak državni jezik!

Rekviriranje živine na Štajerskem.

Ker se slišijo iz cele dežele pritožbe radi oddaje živine, je treba se enkrat o tej zadevi pisati in pojasniti dejanske razmere. O tem nihče ne bode dvomil, če povdarjamo, da se mora skrbeti za živež in hrano naših vojakov. Radi tega je tudi popolnoma jasno, da moramo tudi glede oddaje živine donasati največje žrtve. Povsod so naši živinorejci, kralja Bogu, zavzemali tudi to stališče in radi oddajali, kar je le bilo mogoče. Zadnji čas se je pa to občutilo radi tega hujše, ker se zahteva od Štajerske velikanska množina. Stori se je vse korake, da bi se zahtevano število živine zmanjšalo, in da bi se cene živine uredile tako, da ne bode štajerski kmet oddajal živine ceneje nego kmet drugih kronovin. V kratkem se bode v tem oziru zboljšalo. Za načelo si je oblast postavila zdaj te-le točke:

Oddati se mora 10% vseh krav, vse telice nad 2½ leta, ki niso breje, 50% volov v starosti 2—3 let; vse vole nad tri leta stare in vse bike, ki niso več porabni.

Seveda se vsikdar tudi ne bode moglo natančno držati teh navodil, ker so razmere v nekaterih okrajih take, da bode kmet rajši oddal težko kravo — nego vola, katerega nujno potrebuje za delo na polju. V prvi vrsti se mora varovati plemenska živina, v drugi vrsti se le živina, ki je potrebna za vožnjo ali pa krave-dojnice; dojnice bodo vzeli tiste, ki dajejo najmanj mleka, ki niso dolgo časa breje in niso dobrega plemena. Rekviriranje vprežnih volov se bode opustilo po možnosti le tam, kjer ni nobenega človeka, ki bi znal učiti krave voziti ali kjer sploh ni živine za vožnjo. Kjer so dve ali dveipolletni volli, konji ali krave, ki znajo voziti, se vzamejo vsi skramente po katoliškem obredu.

Druga soproga carja Ferdinanda, kraljica Eleonora, čeprav protestantinja, podpira prav odkritosrčno katoliško cerkev. Na kraljevem dvoru vlada strogo krščansko življenje. Kadar se nahaja kraljeva rodbina na svojih posestvih na Ogrskem, daje prav lepe vzglede katoliškega mišljenja, kajti vsak dan jo je najti v cerkvi, med reveže pa deli prav obilo miločin.

Ganljivo je bilo videti, ko so prejeli princ Ciril, brač prestolonaslednikov, in njegovi sestri princezini Evdoksija in Nadežda prvo sv. obhajilo. Bilo je dne 2. septembra leta 1909 v grajski cerkvi Koburg-Kohari v Hout-St. Antalu na Ogrskem. Na velik dan veselja jih je pripravil o. Damijan Kreichgauer iz jezuitskega reda. Navzoči so bili vsi člani carjeve rodovine in ves dvor. Ne samo za otroke, a tudi za carja Ferdinanda, ki je storil vse, da se vrši slovesnost kar najsijajnejše, je bil ta dan zanj dan največjega veselja. Princezini Evdoksija in Nadežda sta bili dne 8. decembra 1912 v cerkvi v Plovdivu po osemidnevni najskrbnejši pripravi sprejeti v Marijino družbo.

Ko je leta 1858 po stoletnem suženjstvu zopet na novo oživila bolgarska narodna samozavest, je bilo njeno prvo delo, da so se Bolgari ločili od grškega carigrajskega patriarha. Vsled tega koraka je izobčil carigrajski grški patriarh vse člane bolgarske cerkve iz pravoslavne cerkve. Takoj, ko se je ločila bolgarska cerkev od grškega carigrajskega patriarha, se je pričelo v Bolgariji gibanje za združenje z Rimom. Na čelu gibanju so bili številni možje iz bolgarskih razumniških krogov, tem se je pribru-

LISTER.

Katoliška cerkev v Bolgariji.

Razkolniške dežele je žalibog prištevati k tistim deželam, od katerih, sodeč po današnjih razmerah, ni mnogo pričakovati v korist katoliške cerkve. Edino Bolgarija dela v tem oziru izjemo, tista Bolgarija, na katero so obrnjene oči vseh katoličanov celega sveta.

Zdi se namreč, da čuva izza balkanskih homatij nad deželo junaškega bolgarskega naroda posebno previdnost božja, kajti položaj Bolgarije postaja tak, da daje najlepša upanja, da se bo Bolgarija zopet združila z Rimom.

Rusija in druge sosedne balkanske države tvorijo že od nekdanj nepremagljivo oviro, ki je znala do sedaj preprečiti in v kralji zadušiti vsa stremjenja ljudstva, ki je katoliški cerkvi prijazno, se zopet združiti s sv. katoliško cerkvijo. Ta ovira je bila v drugi balkanski vojski popolnoma ali deloma odstranjena, kajti vsled zahrbtnosti Srbije in Grčije v drugi balkanski vojski so bile raztrgane vse vezi, ki so poprej vezale omenjeni deželi z Bolgarijo in v srcu slehernega Bolgara je zavladala nenaklonjenost in nezaupanje do obeh imenovanih neodkritosrčnih priateljic. Zazdelo se je takoj, da je začelo zdravo jedro, ki se nahaja v junaškem bolgarskem narodu,

kliti k novemu življenju. V trenutku pa, ko je stopila Bolgarija v tej svetovni vojski na stran osrednjih vellesil, je prišlo do popolnega razvoja verskih razmer v Bolgariji v prid katoliške cerkve. Takoj so se pričela stremjenja in prizadevanja za združenje Bolgarov z Rimom. Vspeli teh stremljenj in prizadevanj je bil, da so se pričela pogajanja bolgarske vlade z Rimom, da se sklene konkordat (pogodba) med Rimom in Bolgarijo.

Božja previdnost si je izbrala sedaj vladajočo kraljevo rodovino kot glavno svoje orodje za izvršitev združenja Bolgarov z Rimom. V kraljevi bolgarski rodovini je smatrati Marijo Lujizo, prvo soprogo carja Ferdinanda, kot oni globoki vir, iz katerega črpa vsa kraljeva rodovina svoje globoko versko prepričanje. Marija Lujiza, vojvodinja parmska in sestra soproge našega prestolonaslednika, je bila tako pobožna kneginja, da so jo prištevati k svetnicam.

Na rusko povelje je birmoval bolgarskega prestolonaslednika Borisa leta 1896 v staroslavni bolgarski prestolnici v Tirnovi bolgarski razkolniški škof in Boris je bil tako izročeni razkolništvu. Ta dogodek je globokoverno mater tako ranil v srcu, da je kmalu nato umrla. Njeni zemeljski ostanke počiva jo v stolnici v Plovdivu, na njen grob pa romajo leto za letom neštivilne množine Bolgarov vseh obredov. Vsakomur je znano, da je moral prestolonaslednik le vsled zunanjega pritiska prestopiti v razkolniško cerkev, ne pa iz notranjega prepričanja, kajti znano je, da prestolonaslednik nikdar ne gre v kako razkolniško cerkev, pač pa zahaja s svojim očetom, carjem Ferdinandom, prav pogosto v katoliško cerkev, kjer prisostvuje službi božji in prejema sveče za-

